

KONRAD MAŃKA

„BĄDŹCIE SILNI”

1

KONRAD MAŃKA
„Bądźcie silni”

Tekst i rysunki: Marcin Opiłowski

Komiks powstał na podstawie biogramu opracowanego przez pwd. Bartłomieja Zbączyniaka.

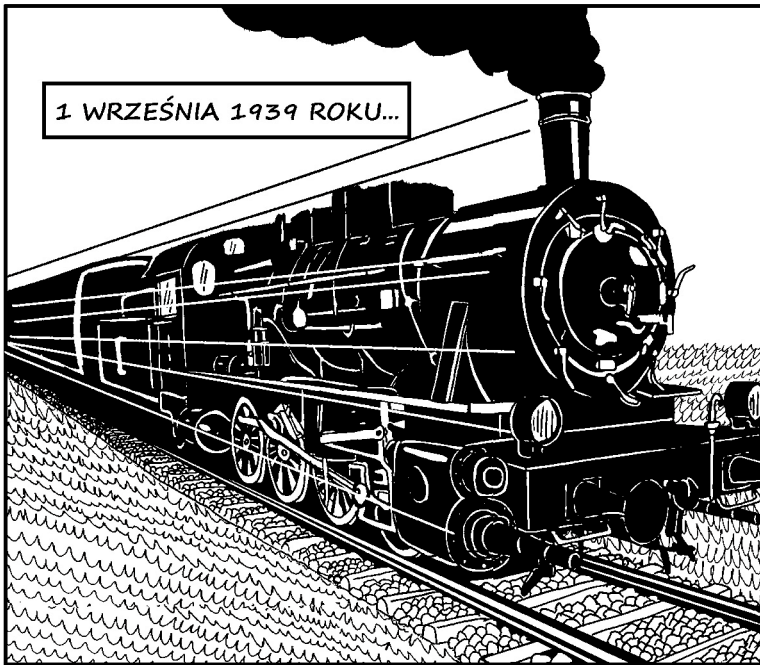
Komiks został współfinansowany z budżetu
Powiatu Lublinieckiego oraz przez Hufiec ZHP Lubliniec im. 74 GPP.

Patronat honorowy nad komiksem objęli:

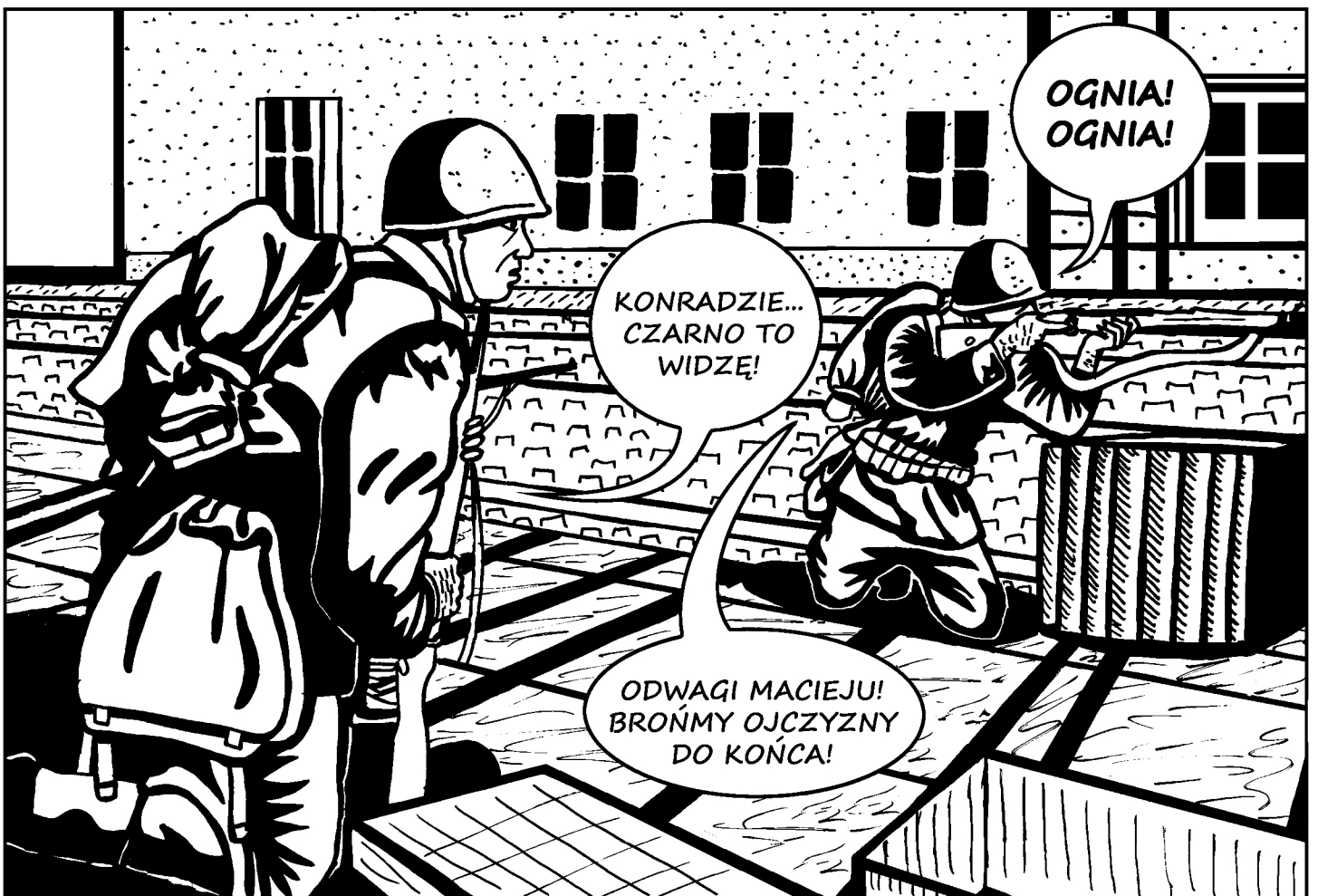
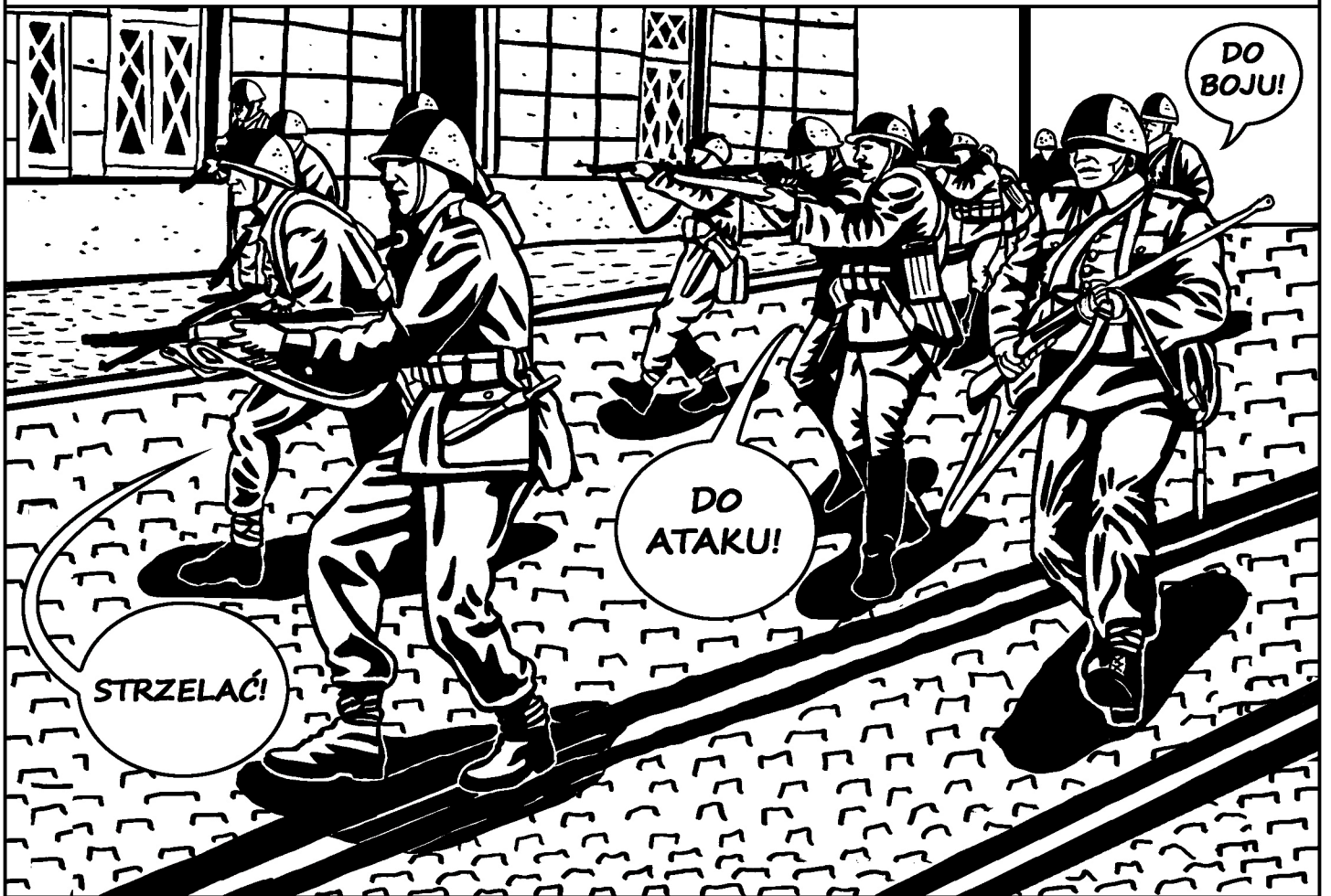
Instytut Pamięci Narodowej
Muzeum Harcerstwa
Komisja Historyczna Hufca ZHP Lubliniec im. drużyny Krystyny Roźniewskiej
Hufiec ZHP Lubliniec
Chorągiew Śląska ZHP

Lubliniec, 2020

KONRAD MAŃKA WRAZ Z MACIERZYSTĄ JEDNOSTKĄ BIERZE UDZIAŁ W OBRONIE STOLICY.

28 WRZEŚNIA 1939 ROKU WARSZAWA SKAPITUŁOWAŁA.

KONRAD MAŃKA DOSTAJE SIĘ DO NIEWOLI.

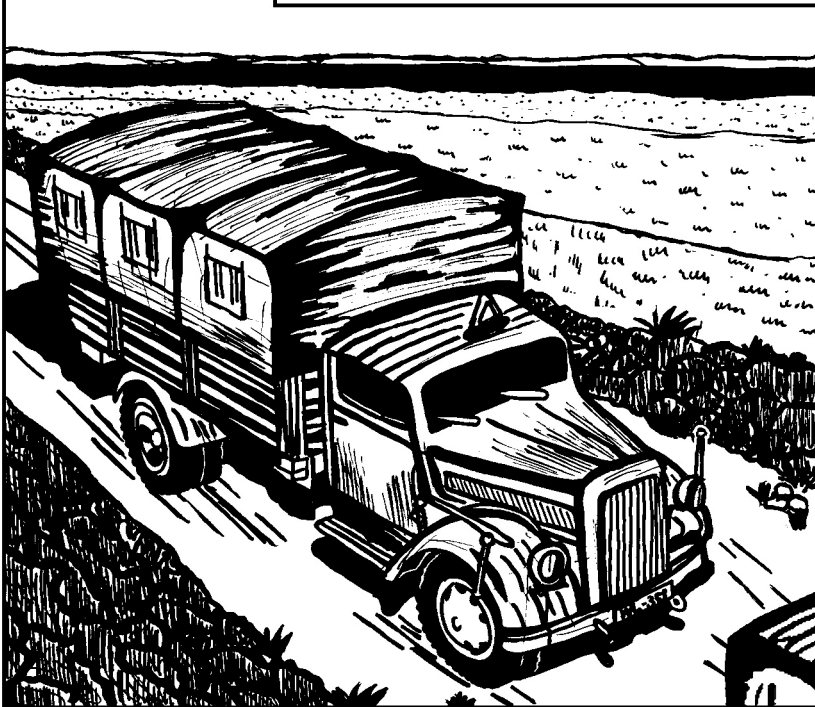

TO JESZCZE
NIE KONIEC,
PANOWIE!

STAĆ! CZEKAĆ!
ZARAZ PRZYJADĄ
CIĘŻARÓWKI!

CHWILĘ PÓŹNIEJ...

WCHODZIĆ DO
ŚRODKA!

RAUS!
RAUS!

MUSZĘ JAK
NAJSZYBCIEJ STĄD
UCIEC!

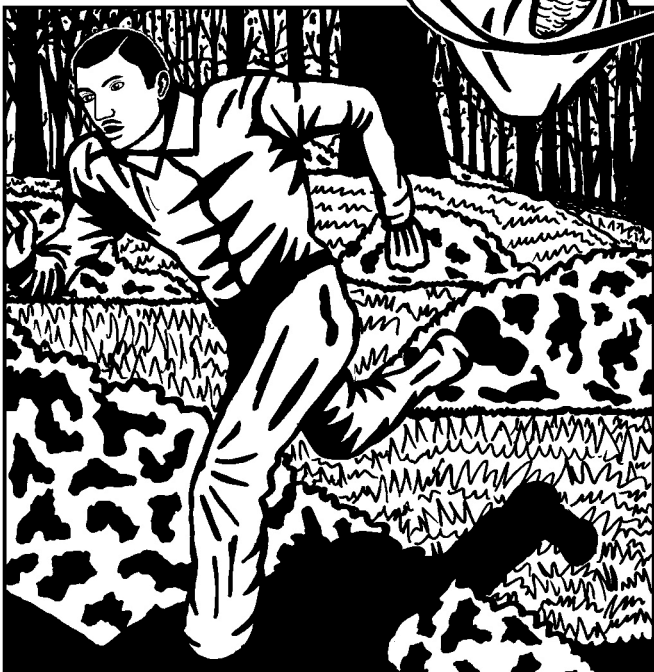

15 MINUT PÓŹNIEJ...

TERAZ!

STAĆ!
STAĆ!

DOBRA, DAJMY SPOKÓJ. TO JEDEN UCIEKINIER. SAM WOJNY NIE WYGRA.

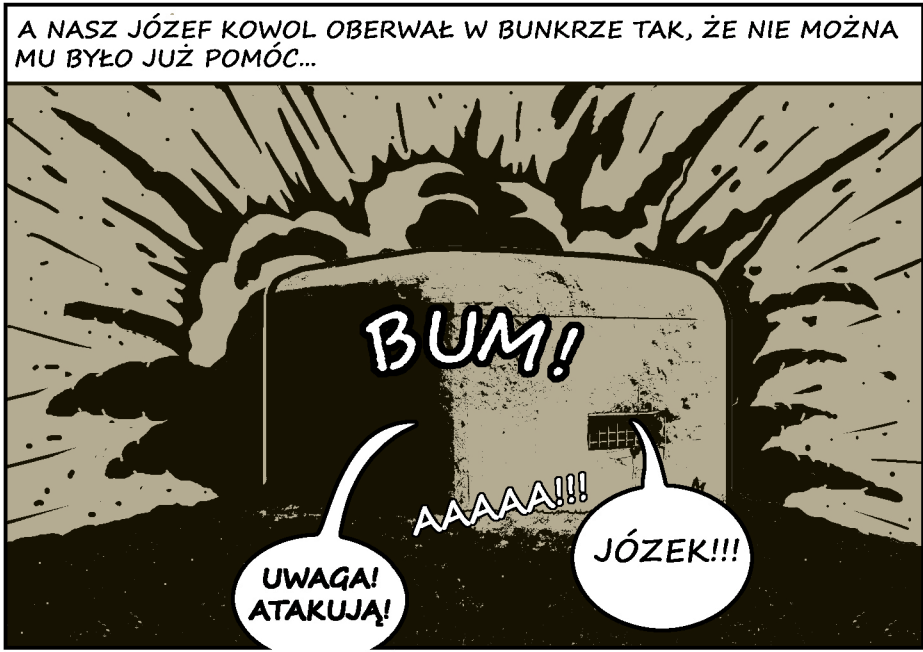
RACJA, WRACAMY!

WARSZAWA UPADŁA, MOJA JEDNOSTKA PRZE-STAŁA ISTNIEĆ. WRACAM DO LUBLIŃCA.

PAŹDZIERNIK, ROK 1939, LUBLINIEC...

TRZEBA DZIAŁAĆ!

WIEM!
JUŻ DZIAŁAMY
KONRADZIE!

ORGANI-
ZUJEMY CAŁY
SZEREG RÓŻNYCH
AKCJI. WIESZ, ZA-
CZĘLIŚMY WRAZ
I HARCERZAMI OD
RATOWANIA POL-
SKICH KSIĄŻEK PRZE-
ZNACZONYCH PRZEZ
NIEMCÓW DO SPALE-
NIA. ALE JEST NAS
ZA MAŁO...

DRUHU
LUDWIKU!
ZAJMĘ SIĘ TYM!
ZORGANIZUJĘ
POMOC!

DOBRE.
TO NA POCZĄTEK.
WIESZ, SPOTKAMY SIĘ TU
ZA TYDZIEŃ O TEJ SAMEJ
PORZE ŻEBY NIE
WZBUDZAĆ
PODEJRZEŃ.

TAK JEST!

DOBRE,
ODPROWADZĘ
CIĘ JESZCZE.

KONRAD MAŃKA I LUDWIK KLAMA
NIE BYLI SAMI. ICH SPOTKANIE...

...OBSERWOWAŁ Z UKRYCIA
TAJEMNICZY NIEZNAJOMY.

CO ONI
TAM
KOMBI-
NUJĄ?

A SZAŁAS TO MIELIŚMY PIERWSZA KLASA!

WSPANIAŁY CZAS!

TAK. TERAZ NATOMIAST NASTAŁ TRUDNY CZAS. MAM DLA WAS SPECJALNE ZADANIA...

MUSIMY URATOWAĆ JAK NAJWIĘCEJ POLSKICH KSIĄŻEK TAK ABY NIE DOSTAŁY SIĘ W RĘCE NIEMIECKIE.

MASZ?

CIII... MAM.

DOBRA, TO DAJ MI I IDŹ PO NASTĘPNE.

ALE NIE TYLKO. PRZEDĘ WSZYSTKIM MUSIMY NASZYM MAŁYM SABOTAŻEM OSŁABIĆ MORALE OKUPANTA.

ZOSTAWIŁEŚ TE ULOTKI?

JASNE!

DOBRA, NO TO CHODU!

SZYBKO! ZARAZ BĄDĄ PRZECHODZIĆ TĘDY NIEMCY, A ZOSTAŁA NAM JESZCZE JEDNA FLAGA DO ŚCIAĞNIĘCIA! NO DALEJ! NIE OCIAĞAJ SIĘ! JUŹ!

NO TO SZYBKO POMÓŻ MI! JESZCZE MAMY KILKA RZECZY DO ZROBIENIA.

MINĄŁ TYDZIEŃ. KONRAD PONOWNIE SPOTYKA SIĘ W LESIE Z LUDWIKIEM KLAMĄ I GERARDEM SŁOTĄ.

TYMCZASEM SPOTKANIU LUDWIKA I KONRADA PONOWNIE PRZYSŁUCHUJE SIĘ TAJEMNICZY NIEZNAJOMY...

MIJAJĄ TYGODNIE. KONRAD PRACUJE W ZAKŁADZIE DLA
GŁUCHONIEMYCH I AKTYWNIIE DZIAŁA W KONSPIRACJI - PO
PRACY WERBUJE OCHOTNIKÓW DO PODZIEMNEJ ORGANIZACJI.

HEJ
KONRADZIE...

...W OŚRODEK
DLA DZIECI
WYŻSZYCH
URZĘDNIKÓW
NIEMIECKICH.

KONRADZIE,
POŚLUCHAJ!
NIEMCY PLANUJĄ
PRZEKSZTAŁCIĆ
ZAKŁAD...

NAPRAWDĘ?
DZIĘKUJĘ CI
ZA TĘ CENNA
INFORMACJĘ!

MYŚLISZ
O ZMIANIE
PRACY?

WIEM,
ŻE DZIAŁASZ
W KONSPIRACJI.
SPOKOJNIE,
NIKOMU NIE
POWIEM.

TAK.
W TEJ
SYTUACJI
CHYBA MUSZĘ
POMYŚLEĆ
O INNEJ
PRACY.

MUSZĘ
POWIEDZIEĆ
KOMENDANTOWI.

TU JUŻ
NIE BĘDZIE
BEZPIECZNIE.
POWODZENIA
W DALSZEJ
WALCE.

KONRAD ROZDZIAŁA GAZETKI DO KOLPORTAŻU MIĘDZY HARCERZY...

TY WEŹMIESZ TE,
A TY WEŹMIESZ TE.
TYLKO TAK, ŻEBY NIKT
WAS NIE WIDZIAŁ!

CZUWAJ
DRUHOWIE!

CZUWAJ
DRUHU
KOMEN-
DANCIE!

TO MOI
NAJLEPSI
LUDZIE!

REALIZUJĄ
WSZYSTKIE
ZADANIA
WZOROWO!

IDAĆ ZA TWOIM
PRZYKŁADEM
KONRADZIE!

DOBRA,
CHEŁPACI
RUSZAJCIE
JUŻ I BĄDŹCIE
OSTROŻNI!

KONRADZIE
WEZWAŁEŚ
MNIĘ W NAGŁEJ
SPRAWIE.

TAK, LUDWIKU. NIEMCY PLANUJĄ
PRZEKSZTAŁCIĆ ZAKŁAD W OŚRODEK
DLA DZIECI WYŻSZYCH URZĘDNIKÓW
NIEMIECKICH.

MUSZĘ
ZMIENIĆ
PRACĘ.

DOBRCZE.
ZAŁATWIĘ
CI INNĄ.

MOŻE W PRZED-
SIĘBIORSTWIE
BUDOWLANYM?

BARDZO
DOBRCZE.

DZIĘKUJĘ.

WIOSNĄ 1940 ROKU DRUH LUDWIK KLAMA ORGANIZUJE W LESIE TAJNĄ ZBIÓRKĘ DZIAŁACZY MŁODZIEŻOWYCH Z TERENU LUBLINCA. W ZBIÓRCZE TEJ UDZIAŁ WZIĘLI MIĘDZY INNYMI KONRAD MAŃKA, PAWEŁ JĘDRYSIK PS. „ALA”, LEON BARTOS ORAZ JAN KLAUZA.

SZANOWNI DRUHOWIE!
NASZA ORGANIZACJA
Z POWODNIEM
DZIAŁA JUŻ OD
KILKU MIESIĘCY.

MAM WAM DO
PRZEKAZANIA
KILKA INFORMACJI.

PODCZAS SPOTKANIA PRZEDSTAWIONO CELE ORAZ ZADANIA ORGANIZACJI.

ZA
DWA PUNKTY
KONTAKTOWE
POSEŁŻĄ NAM
ŁĄŻNIA MIEJSKA
I SKLEP OBCENEGO
TU Z NAMI DRUHA
BLACHY.

PONADTO NASZA
ORGANIZACJA
CIĄGLE SIĘ ROZRASTA,
A JA SAM NIE JESTEM
JUŻ W STANIE
WSZYSTKIEGO
PILNOWAĆ...

...DLATEGO
NA MOJE
ZASTĘPSTWO
MIANUJĘ...

...DRUHA KONRADA!

BRAWO!

GRATU-
LACJE!

NASTĘPNEGO DNIA W MIESZKANIU GERARDA SŁOTY KONRAD ROZDZIAŁA ZADANIA DLA CZŁONKÓW ORGANIZACJI.

DRUHU DYGA CZ
- ODPOWIADASZ
ZA OBSZAR
DRONIEWIC...

...BLACHA, GAJEK,
MALCHEREK - WY
BĘDZIECIE
ŁĄCZNIKAMI...

...JANEK - TY
DZIAŁASZ W KOSZCINIE,
A JÓZEK BĘDZIE NASZYM
LEKARZEM.

DOBRA,
WSZYSTKO
JASNE?
TO DO
DZIEŁA!

MIJAJĄ KOLEJNE MIESIĄCE. KONRAD MAŃKA SPRAWNIE PROWADZI
TAJNĄ ORGANIZACJĘ „ORŁA BIAŁEGO”!

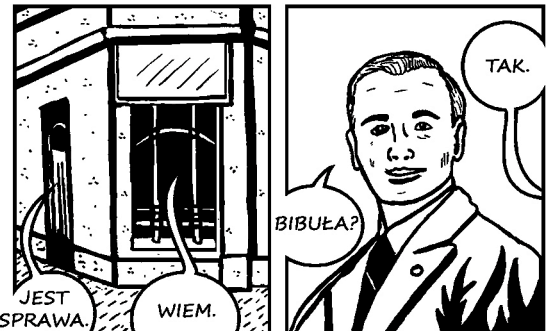
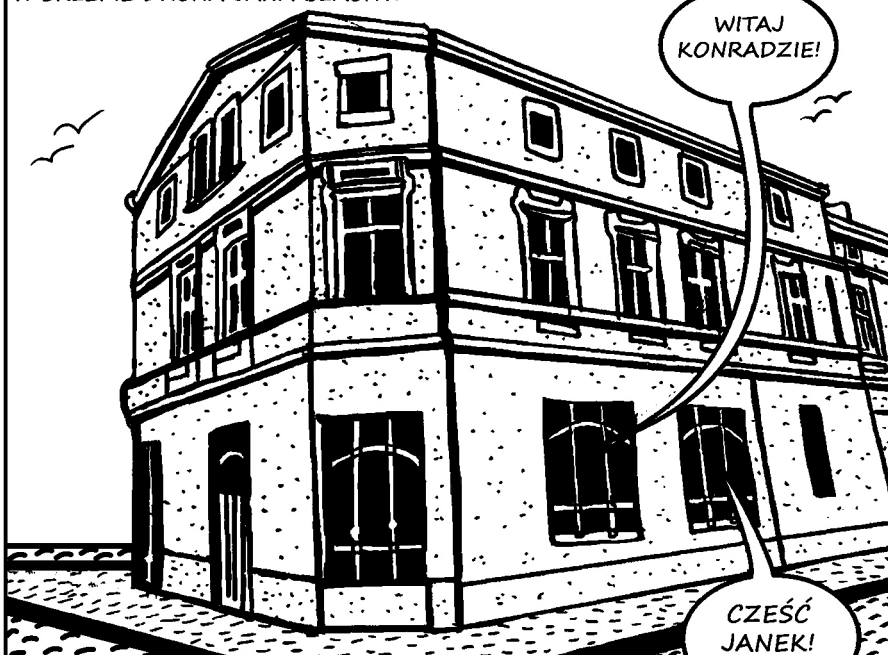
PEŁNI TEŻ FUNKCJĘ ŁĄCZNIKA MIĘDZY LUBLIŃCEM
A KATOWICAMI, GDZIE MIEŚCI SIĘ SZTAB ORGANI-
ZACJI.

Z CAŁĄ ENERGIA WERBUJE TEŻ NOWYCH CZŁONKÓW
DO ORGANIZACJI, NAJCZĘŚCIEJ HARCERZY.

TRWA TEŻ KOLPORTAŻ KONSPIRACYJNYCH DRUKÓW, PRZECHOWYWANYCH
W SKLEPIE DRUHA JANA BLACHY.

NASTĘPNEGO DNIA.

KONRADZIE,
JUŻ JESTEM.

DOBRA.
PAWLE, CHODŹ
ZE MNA, COŚ CI
POKAŻĘ!

GDZIE
IDZIEMY?

ZOBA-
CZYSZ,
CHODŹ!

PATRZ!

O RETY,
KONRADZIE!
ILE JUŻ TEGO
NAZBIERAŁEŚ!

ŻEBY TYLKO
NIKT SIĘ NIE
DOWIEDZIAŁ.

O TO
WŁAŚNIE
CHODZI PAWLE -
ŻEBY SIĘ NIKT
NIE DOWIE-
DZIAŁ!

CHODŹ
NA GÓRĘ,
COŚ CI JESZ-
CZE POKA-
ŻĘ.

BROŃ I MA-
TERIAŁY WYBUCHOWE
ZBIERAMY DO PLANO-
WANYCH AKCJI SA-
BOTAŻOWYCH.

SPÓJRZ! TO SĄ PLANY
OBIEKTÓW WOJSKOWYCH.
TEJ JEŚMIENI PRZEPROWA-
DZIMY SZEREG AKCJI
DYWERSYJNYCH, M. IN.
W KRUPSKIM
MEYNIU.

RETY!

ZATRUKIEMY
KAWĘ W ZAKŁA-
DZIE GDZIE NIEMCY
PRODUKUJĄ BROŃ,
ABY ICH SPOWOL-
NIĆ. WYSADZIMY
MOST NA RZECIE
W LISWARCIE...

TEN KOŁO
LISOWA?
WIEM GDZIE
TO JEST!

WIDZISZ,
KOLPORTAŻ PRASY
I WERBOWANIE REKRUTÓW
TO DOPIERO POCZĄTEK.
POCZEKAJ, AŻ USEYŚZYSZ
CO BĘDZIE DZIAŁAŁO SIĘ NA
STACJI KOLEJOWEJ W HER-
BACH NOWYCH.

KWIECIEŃ 1940 ROK. KONRAD UDAJE SIĘ DO KATOWIC DO MIESZKANIA HELMUTA SZENKE.

NAGLE SŁYCHAĆ PUKANIE DO DRZWI...

KTO TO O TEJ PORZE? SPODZIEWASZ SIĘ KOGOŚ?

NIE, ALE PUKA KODEM, WIĘC TO KTOŚ Z NASZYCH.

NA PEWNO?

TAK. NIEMCY PRZECIEŻ NIE POTRAFIĄ PUKAĆ!

DOBRA, TO OTWIERAJ!

DO POKOJU WCHODZI JAN SKOLIK WRAZ Z JÓZEFEM BARTOCHĄ.

KONRADZIE, JESTEM PO SPOTKANIU Z LUDWIKIEM KLAMĄ. PRZEDSTAWIAM CI NASZEGO KOLEGĘ JÓZEFĄ BARTOCHĘ. W NASZEJ ORGANIZACJI ZAJMIE SIĘ ODCINKIEM PRACY WOJSKOWEJ.

MY SIĘ JUŻ ZNAMY JANKU.

JESTEŚMY KOLEGAMI ZE SZKOLNEJ ŁAWY. NASI OJCOWIE RAZEM PRACOWALI.

OBAJ BYLI TAKŻE POWSTAŃCAMI ŚLĄSKIMI.

ZGADZA SIĘ!

DOBRCZE, JEŚLI TAKA JEST DECYZJA LUDWIKA KLAMY TO WITAMY NA POKŁADZIE.

KONRAD PRZYJAŁ JÓZEFĄ BARTOCHĘ W SZEREGI ORGANIZACJI. NIE WIEDZIAŁ WÓWCZAS, ŻE BARTOCHA OD JESIENI 1939 ROKU JEST AKTYWNYM WSPÓŁPRACOWNIKIEM GESTAPO O PSEUDONIMIE „KARMAN”?

ROK 1940 DLA ORGANIZACJI „ORŁA BIAŁEGO” WYKORZYSTANY BYŁ DO BUDOWANIA SIATKI, WERBOWANIA CZŁONKÓW ORAZ KOLPORTOWANIA GAZETEK PODZIEMNYCH (BIBUŁY) Z REJONÓW KATOWIC I CZĘSTOCHOWY.

KIEROWNICTWO ORGANIZACJI „ORŁA BIAŁEGO” LUBLINIEC SPOTYKAŁO SIĘ MNIEJ WIĘCEJ DWA RAZY W MIESIĄCU W MIESZKANIU LUDWIKA KLAMY W DRONIOWICZKACH.

JÓZEF BARTOCHA ZDOBYWA CORAZ WIĘKSZE ZAUFANIE W ORGANIZACJI.

KONRADZIE, CAŁA NASZA ORGANIZACJA DZIAŁA CORAZ PRĘŻNIEJ. CHCIAŁBYM BYŚ SPORZĄDZIŁ LISTĘ JEJ CZŁONKÓW, ŻEBYŚMY WIEDZIELI KTO SIĘ DLA NIEJ ZASŁUŻYŁ.

JÓZEK, DRUH LUDWIK STANOWCZO ZABRONI MI CZEGOŚ TAKIEGO. WIEŚZ CO BY SIĘ STAŁO GDYBY WPADŁA W NIEPOWOLANE RĘCE?

O NIEGO SIĘ NIE MARTW. GDY TO WSZYSTKO SIĘ SKOŃCZY JESZCZE SAM CI ZA TĄ LISTĘ, PODZIĘKUJE, ZOBACZYSZ!

SKORO TAK, TO DOBRZE. SPORZĄDZĘ TAKĄ LISTĘ I UKRYJE JĄ W SKRYTCE W TOALECIE NA PODWÓRKU. MAM NADZIEJĘ, ŻE DOCZĘKA TAM BEZPIECZNIE DO KOŃCA WOJNY.

NASTĘPNEGO DNIA JÓZEF WYJMUJE ZE SKRYTKI LISTĘ UCZESTNIKÓW ORGANIZACJI...

MAM JUŻ TO CZEGO CHCIAŁEM!

...I UDAJE SIĘ Z NIĄ NA GESTAPO!

MAM COŚ, CO WAS ZAINTERESUJE!

18 GRUDNIA 1940 ROK, WCZESNY RANEK...

TAM, JEST
BRACI GO!

KONRAD ŚCIAGA Z SZYI ŁAŃCUSZEK Z MEDALIONEM, W KTÓRYM ZNAJDOWAŁO SIĘ ZDJĘCIE JEGO DZIEWCZYNY - ELŻBIETY.

O BOŻE!
KONRAD!

WYPROWA-
DZIĆ GO!

MAMO
MASZ!
SCHOWAJ!

TO TYLKO
JEDEN Z WIELU
MOICH SEKRETÓW.

DOBRA,
IDZIEMY PO
NASTĘPNYCH!

OJCIEC KONRADA WYCHODZI WŁAŚNIE DO KOŚCIOŁA NA RORATY, GDY NAGLE...

BRACI
GO!

O NIE!

A TY DOKĄD?
WCHODZISZ Z NAMI
Z POWROTEM
DO ŚRODKA!

NIE!

O RETY!
NIEMCY!
A WIĘC
PRZYSZLI
PO MNIE!

RĘCE DO GÓRY!
JESTEŚ
ARESZTOWANY!

TEGO DNIA GESTAPO ARESZTOWAŁO 46 CZŁONKÓW DZIAŁAJĄCYCH W ORGANIZACJI "ORŁA BIAŁEGO" NA TERENIE POWIATU LUBLINIĘCKIEGO. FAŁA ARESZTOWAŃ TEGO DNIA OBJĘŁA 2 TYS. POLAKÓW.

OTWIE-
RAĆ!

SZYB-
KO!

WRAZ Z LIKWIDACJĄ KOMÓRKI ORGANIZACJI "ORŁA BIAŁEGO" W GRUDNIU 1940 ROKU W SAMYM LUBLIŃCU ZAMIERA DZIAŁALNOŚĆ PODZIEMNA HARCERZY.

WSZYSCY ARESZTOWANI ZOSTALI PRZEWIEZIENI DO LUBLNIECKIEGO WIĘZIENIA, A NASTĘPNIE PO 10 DNIACH TRAFILI DO WIĘZIENIA W OPOLU.

KONRAD MAŃKA W WIĘZIENIU PRACOWAŁ JAKO STOLARZ W WARSZTATACH WIĘZIENNYCH, SKĄD UDZIAŁAŁ POMOCY INNYM OSADZONYM. TU ROZPOCZĘŁ SIĘ TEŻ PRZESŁUCHANIA POŁĄCZONE Z BICIEM.

11 STYCZNIA 1941 ROKU ARESZTOWANO DRUHA LUDWIKA KLAMĘ, KTÓRY DO TEGO CZASU UKRYWAŁ SIĘ W HERBACH NOWYCH.

W 1942 ROKU KONRAD MAŃKA POD ZARZUTEM PRZYNALEŻNOŚCI DO TAJNEJ ORGANIZACJI MAJĄCEJ NA CELU ODERWANIE ŚLĄSKA OD RZESZY, OSADZONY ZOSTAŁ W WIĘZIENIU W KATOWICACH.

BITY PODCZAS ŚLEDZTWA NIE UJAWNIŁ ŻADNYCH ISTOTNYCH INFORMACJI.

ROZPOCZĘŁO SIĘ TRWAJĄCE TRZY MIESIĄCE ŚLEDZTWO PRZECIWKO CAŁEJ GRUPIE, ODREBNE W STOSUNKU DO KAŻDEGO.

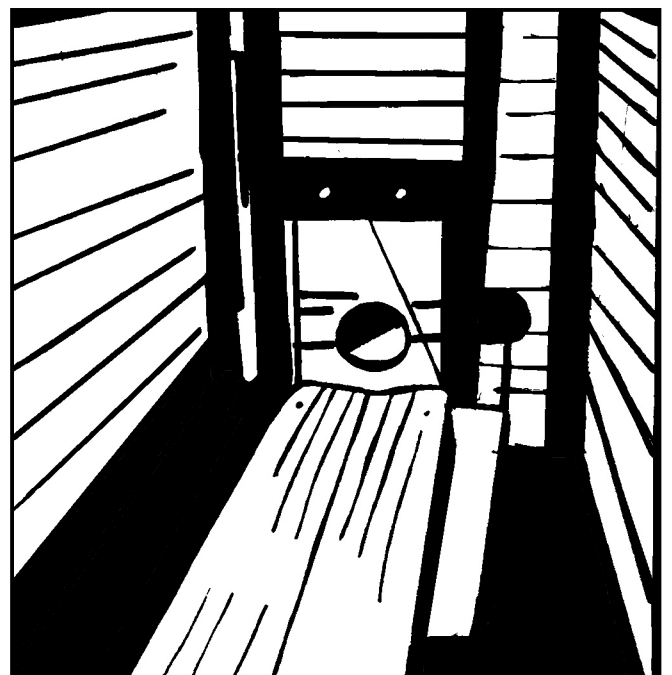
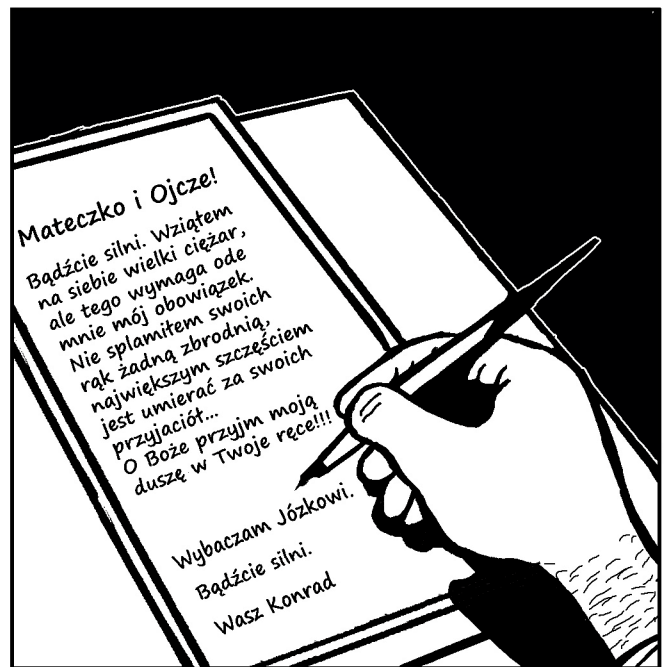

WYDOBĘDZIEMY Z NICH TE INFORMACJE, ZOBACZYCIE! MUSIMY ICH ZŁAMAĆ!

13 MARCA 1942 ROKU W KATOWICACH ROZPOCZĄŁ SIĘ PROCES POLSKICH BOHATERÓW.

WYROK WYKONANO PUNKTUALNE O GODZ. 5.30.

WŁADZE NIEMIECKIE NIE WYDAŁY CIAŁA RODZINIE.

NIEZNANE JEST MIEJSCE GDZIE ZOSTAŁ POCHOWANY. W LUBIŃCU NIE POZWOLONO ODPRawić MSZY POGRZEBOWEJ ZA KONRADA. RODZINA ZAMÓWIŁA WIĘC MSZĘ ZA JÓZEFA MAŃKĘ, BO TAK MIAŁ NA DRUGIE IMIĘ.

W TYM CZASIE ODBYWAŁA SIĘ TAKŻE INNA MSZA, W KOŚCIELE OJCÓW OBLATÓW. JEDNAK BYŁA TO MSZA WESELNA JÓZEFA BARTOCHY...

SPOŁECZEŃSTWO LUBIŃCA NIE ZAPOMNIAŁO O ZŁOŻONEJ PRZEZ KONRADA MAŃKĘ OFIERZE ŻYCIA W WALCE Z NIEMIECKIM OKUPANTEM.

BEZPOŚREDNIO PO WOJNIE, JUŻ W MARCU 1945 ROKU, RYNEK MIEJSKI PRZEMIANOWANY ZOSTAŁ NA PLAC IM. KONRADA MAŃKI.

W 1960 ROKU NA WNIOSEK RADY PEDAGOGICZNEJ MIEJSKA RADA NARODOWA W LUBIŃCU NADAŁA PAŃSTWOWEMU ZAKŁADOWI WYCHOWAWCZEMU DLA DZIECI GŁUCHYCH W LUBIŃCU IMIĘ KONRADA MAŃKI (OBECNIE SPECJALNY OŚRODEK SZKOLNO-WYCHOWAWCZY).

W 1981 ROKU W LICEUM IM. ADAMA MICKIEWICZA W LUBIŃCU OTWARTO IZBĘ TRADYCJI, W KTÓREJ JEDNA Z WYSTAW POŚWIĘCONA BYŁA KONRADOWI MAŃCE.

PRZY ULICY DAMROTA 11, GDZIE W CZASIE OKUPACJI MIESZKAŁ KONRAD MAŃKA, W 1982 ROKU MIESZKAŃCY LUBIŃCA UFUNDOWALI TABLICĘ PAMIĄTKOWĄ.

W TYM DOMU
W LATACH 1929-1940 MIESZKAŁ
I DZIAKAŁ SYN ZIEMI ŚLĄSKIEJ
HARCERZ KONRAD MAŃKA
ODDAŁ ŻYCIĘ ZA POLSKĘ
ZAMORDOWANY PRZEZ
HITLEROWSKICH OPRAWCÓW
W DNIU 14-07-1942.
MIESZKAŃCY LUBIŃCA 1-IX-1982

JÓZEF BARTOCHA NIGDY NIE ODPOWIEDZIAŁ PRZED SĄDEM ZA SWOJE CZYNY. TUŻ PO WOJNIE, W STOPNIU KAPITANA, PRACOWAŁ DLA URZĘDU BEZPIECZEŃSTWA W KATOWICACH. W 1946 ROKU ZOSTAŁ DELEGOWANY DO MOSKWI, GDZIE SŁUCH PO NIM ZAGINĄŁ.

KONIEC.

Komiks został współfinansowany z budżetu
Powiatu Lublinieckiego oraz przez Hufiec ZHP Lubliniec im. 74 GPP.

Patronat honorowy nad komiksem objęli:

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Komisja Historyczna
Hufca ZHP Lubliniec
im. Krystyny Rożniewskiej

Chorągiew Śląska
Związku Harcerstwa Polskiego